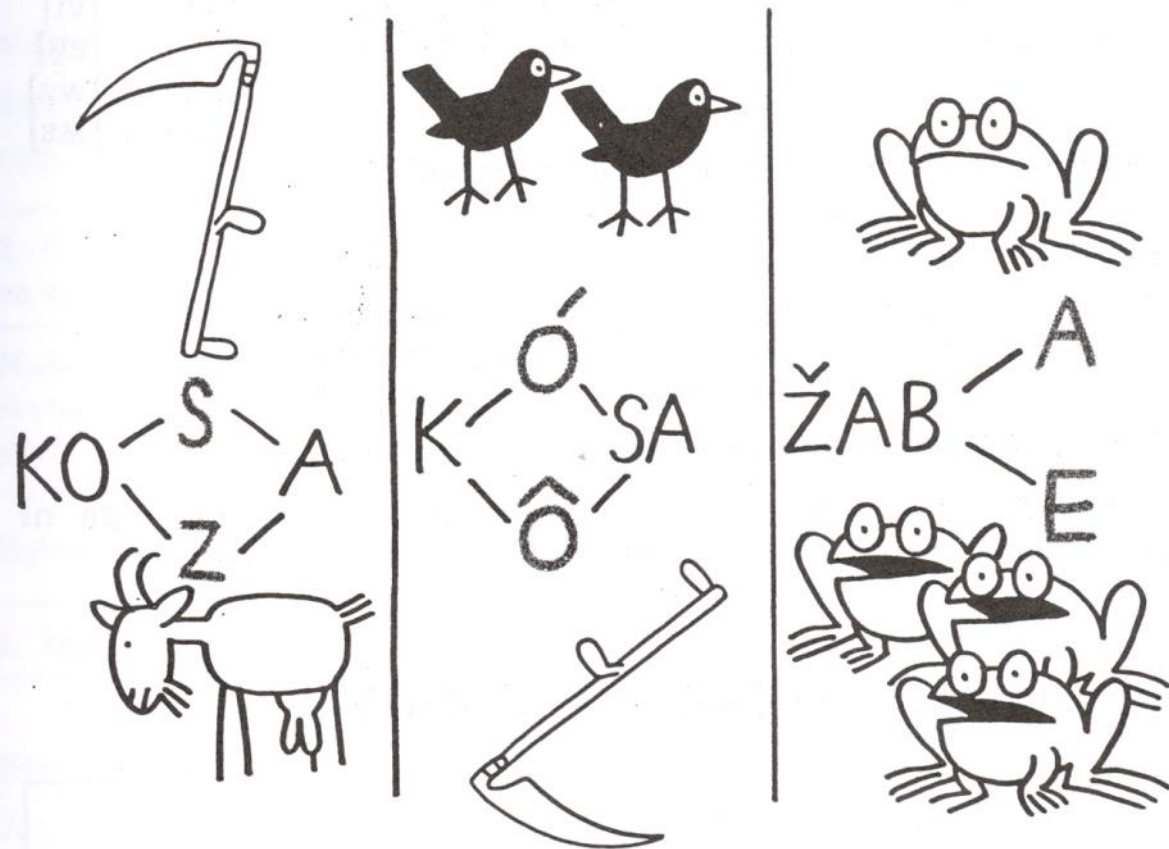

Glasoslovje

Fonemi (pomensko razločevalni glasovi)

Iz zgornjih primerov vidimo, kako je pomen besed lahko odvisen od enega samega glasu. Glasovi, s katerimi lahko razločujemo pomene, se imenujejo pomensko razločevalni glasovi ali fonemi.

Jeziki ali narečja se med drugim ločujejo tudi po številu fonemov. V slovenskem zbornem jeziku je 29 fonemov:

/a/, /b/, /c/, /č/, /d/, /dž/, /e/ (ozki e), /ε/ (široki e), /ə/ (polglasnik), /f/, /g/, /h/, /i/, /j/, /k/, /l/, /m/, /n/, /o/ (ozki o), /ɔ/ (široki o), /p/, /r/, /s/, /š/, /t/, /u/, /v/, /z/, /ž/.

Ker imamo manj črk kot fonemov, jih zlasti v jezikoslovju zapisujemo s posebnimi črkami ali pa s posebnimi ločevalnimi znamenji nad črkami.

Fonemske različice (variante)

Ugotovimo, če različni glasovi zmeraj zaznamujejo različne pomene:

Matic prihaja [c p]	suh otrok [h o]	cevi [vi]
Matic gre [dz g]	suh deček [γ d]	cev [eu]
		vzeti [wz]
		vstaviti [ʌs]

Znamenja za fonemske različice (variante)

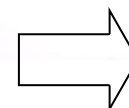
c — dz zveneči par c-ja
 h — γ zveneči par h-ja
 v — ũ ustničnostni posamoglasniški v
 w ustničnostni zveneči pripornik
 ʌ ustničnostni nezveneči pripornik

Oglati oklepaj [ ] zaznamuje zapis po izgovoru.

Nekateri glasovi se različno izgovarjajo, pa zaradi tega ni pomenskih razlik. To so fonemske različice (variante).

Osnovne skupine fonemov

Samoglasniki		i	e	ε	a	ə	o	u	ɔ	
Soglasniki	Zvočniki	m	n	r	l	v	j			
	Nezvočniki	p	t	k	c	č	f	s	š	h
		b	d	g	—	dž	—	z	ž	—

Fonemi se delijo na samoglasnike (vokale) in soglasnike (konzonante); soglasniki pa na zvočnike (sonante) in nezvočnike (nesonante). Samoglasniki so glasovi največje odprtostne stopnje, zvočniki srednje, nezvočniki pa najmanjše. Nezvočniški fonemi so nezveneči ali zveneči.

Vaje

1. Izpiši pomensko razločevalne glasove (foneme) v naslednjih skupinah besed:

bil	vil	pil	ril	b	v	p	r
boža	Joža	koža	roža	_____	_____	_____	_____
capa	mapa	papa	sapa	_____	_____	_____	_____
leva	reva	seva	veva	_____	_____	_____	_____
mama	jama	rama	sama	_____	_____	_____	_____
dam	daš	daj	dar	_____	_____	_____	_____
vem	veš	vek	vez	_____	_____	_____	_____

2. S posebnimi znamenji napiši besede s fonemskimi različicami za **c**, **h**, **v**:

Naša krava je pincgavske pasme. — Stric gre jutri v Zagreb. — Avtobus pride vsako uro. — Podvodni ribolov mi je čedalje bolj všeč. — Mož se je postavil h gabru. — Zajec spada h glodavcem. — Vsak berač svojo malho hvali.

Zgled: pincgavski [dz] [ɥ]

3. Izpiši samoglasnike, zvočnike in nezvočnike:

	Samoglasniki	Zvočniki	Nezvočniki
Bim-bim, bim-bim!	i i i i	m m m m	b b b b
Jaz dan zvonim,	_____	_____	_____
na okna vsa trkam,	_____	_____	_____
zaspance budim,	_____	_____	_____
budim — bim-bim!	_____	_____	_____

Oton Župančič

